

В. Луданик. – М. : МГУ, ТЕИС, 2006. – 219 с.

6. Новий курс: реформи в Україні 2010-2015. Національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця та ін. – К. : НВЦ НБУВ, 2010. – 164 с.

Дудко С.В., аспірант
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький

АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ НАСЕЛЕННЯ В КОНТЕКСТІ РУХУ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Пошук шляхів вдосконалення освітньо-професійного розвитку населення не втрачає своєї актуальності для України з часів здобуття незалежності. Для науковців, менеджерів, керівників служб зайнятості надзвичайно важливе значення має комплекс питань: виявлення реального стану підготовки фахівців та робітників, діагностика можливостей використання їх професійних якостей, визначення пріоритетів освітньо-професійного розвитку, напрямів можливих подальших трансформацій професійного навчання на виробництві. Основні здобутки дослідників в цьому контексті стосуються:

- обґрунтування теоретичних основ професійної підготовки, розвитку професійної освіти (досліджені Алімасовою Д.П., Батишевою С.Я., Дмитренко О.Т., Кременем В.Г., Савченко В.А., Сисоевою С.О., Орловою А.А. та ін.);
- визначення структури системи професійної освіти та сутності технологій підготовки фахівців (наукові праці Гузєєвої В.П., Овчарук О.В.);
- обґрунтування напрямів розвитку і трансформації вищої освіти (наукові доробки Беспалько В.Н., Грішнєвої О.А., Змеєва С.І., Каленюк І.С., Левченка О.М., Новікова А.М.);
- упровадження та удосконалення стандартів професійної освіти, підвищення якості підготовки фахівців (розкрито в роботах Махотіна Д.А., Твердиніна Н.М. та ін.);
- окреслення нагальних проблем формування змісту професійної освіти (висвітлені в дослідженнях Гончаренка С.У., Краєвського В.В. та ін.);
- доведення необхідності вдосконалення та розвитку освіти дорослих, розвитку післядипломної освіти, підвищення кваліфікації (роботи Батракова І.С., Бордовського В.А., Клімова Е.А. та ін.);
- висвітлення проблем професійної зрілості суб'єктів трудової діяльності (займалися Бодров В.О., Данюк В.М., Кудрявцев Т.В., Кузьміна Н.В.);
- обґрунтування засад мотивації професійного розвитку, необхідності інвестування у розвиток людського капіталу (цьому присвячено праці Грішнєвої О.А., Лівовско Т. В., Колота А.М., Семікіної М.В., Сваб Л.І. та ін.).

Аналіз праць зазначених науковців виявляє певні розбіжності поглядів, позицій, концепцій з точки зору методології виконаних ними досліджень та отриманих результатів. Однак більшість з авторів наголошує на тому, що є закономірності і тенденції світового розвитку, що потребують окремої уваги.

Першою серед них (можливо, головною) виокремлюємо закономірність щодо формування інформаційного суспільства, апелюючи до індексів конкурентоспроможності, технологічної готовності, мережевої готовності,

електронного уряду, інновацій, розвитку інформаційних комп'ютерних технологій. Аналізуючи динаміку індексів конкурентоспроможності країн на основі звітів ПРООН про глобальну конкурентоспроможність (2010-2015 рр.), приходимо до висновку, що за всіма шістьма індексами Україна погіршила позиції – від однієї (індекс електронного уряду) до вісімнадцяти (глобальний індекс інновацій). Для 15-річного інтервалу спостережень така динаміка свідчить про втрату позицій серед країн світу як системне явище. Це не лише викликає тривогу, а й вимагає пошуку шляхів зламу такої ситуації, наводячи на думку про необхідність задіяння вагомої для людського ресурсу складової – професіоналізму персоналу підприємств. Важливим важелем змін на цьому шляху може стати мотивація професійного розвитку населення із залученням регуляторного впливу з боку держави.

Наступна тенденція стосується позиції нашої країни за множиною показників стану розвитку країн світу. Співставлення позицій (Україна по відношенню до країни-лідера) прослідковується з рисунку 1. З огляду на діаграму, є помітним суттєве відставання України від країн-лідерів у співставленні показників, відібраних для аналізу): за самим кращим показником – індексом рівня освіти, індикатор нашої країни ледве досягає рівня 86% від відповідного показника країни-лідера.

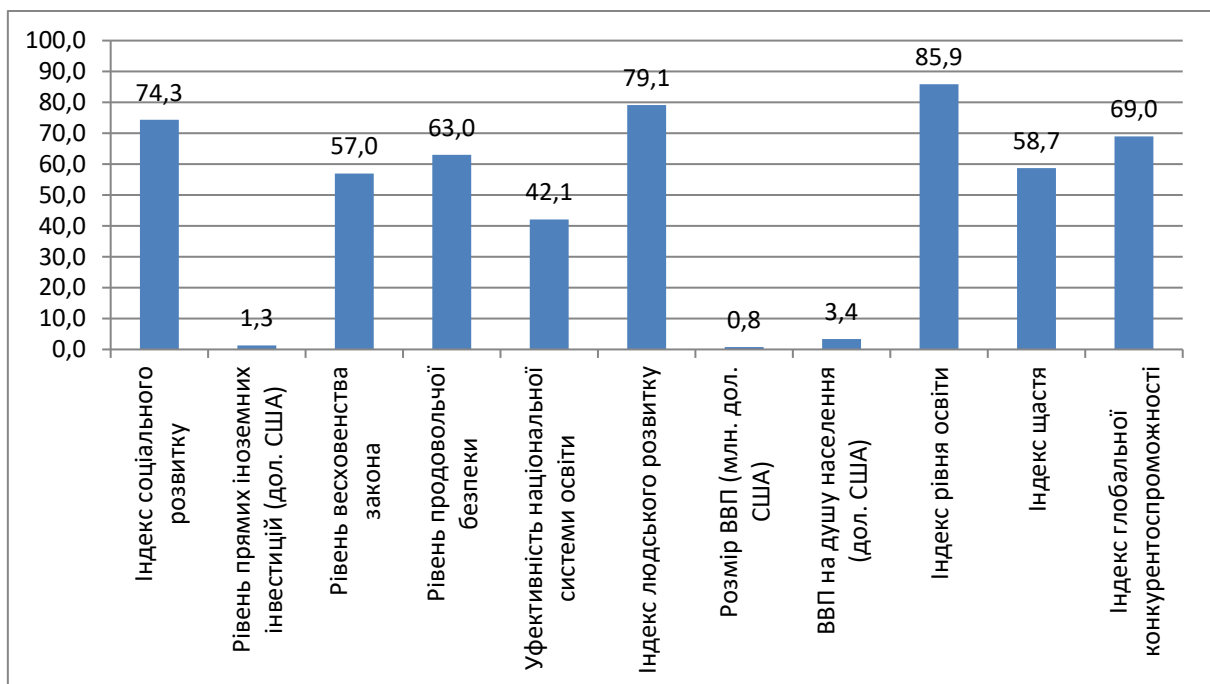

Рис. 1. Співставлення показників глобальної конкурентоспроможності України до відповідних показників країн-лідерів (%)*

*Побудовано на основі обробки звітів ПРООН про глобальну конкурентоспроможність [].

Надзвичайно велика розбіжність за показниками «ВВП» (0,3% порівняно з країною-лідером), «рівень іноземних інвестицій» (1,3% порівняно з країною-лідером) є підставою для інвестування в освітньо-професійний розвиток населення, підвищення рівня професіоналізму персоналу підприємств. Це має бути пріоритетним завданням на початковому етапі руху до інформаційного суспільства.

Українська статистика свідчить про невпинне зменшення впродовж тривалого часу охоплення підготовкою до професійної діяльності – дітей, учнів, студентів у загальній кількості населення (за нашими розрахунками, йдеться про зменшення впродовж 1990-2015 рр. на 0,2936 відсотки щорічно). Загалом проблеми професійного розвитку відображають дані про стан ринку праці (табл. 2), які фіксують тенденції стосовно професійних груп:

– технічних службовців та кваліфікованих робітників сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства, на які упродовж 2013-2016 рр. спостерігається збільшення попиту роботодавців;

– двох професійних груп, що інтенсивно збільшують лави безробітних, – законодавці, вищі державні службовці, менеджери та кваліфіковані робітники сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства;

Таблиця 2

Стан та тенденції ринку праці за професійними групами

	Професійні групи*									
Роки	а	б	в	г	д	е	є	ж	з	і
Потреба (тис. осіб)										
2013	67,8	5,2	9,4	7	1,7	7,2	1,7	11,7	14,9	9
2014	62,5	4,2	7,6	5,6	1,9	6,6	2,3	10,8	14,6	8,9
2015	56,2	3,6	6,3	5,2	1,8	7,4	2,3	8,6	13,9	7,1
2016	49,9	3,1	4,9	4,1	1,8	6,5	2,2	8,4	12,8	6,1
2016 р. до 2013 р. (%)	73,6	59,6	52,1	58,6	105,9	90,3	129,4	71,8	85,9	67,8
Зареєстровано безробітних (тис. осіб)										
2013	571,6	58,5	45,5	54,1	31,4	84	21	70,8	107,3	99
2014	492,3	52,5	40,2	46,6	26,3	73,6	22,6	62,3	90	78,2
2015	506,8	59	45,2	50,7	30,4	78,6	24,4	58,8	81,1	78,6
2016	467,5	64,3	40,2	47	28,7	71,7	23,3	48,4	72,7	71,2
2016 р. до 2013 р. (%)	81,8	109,9	88,4	86,9	91,4	85,4	111,0	68,4	67,8	71,9
Навантаження на вакансію (безробітних на одну вакансію)										
2013	8,4	11,3	4,8	7,7	18,5	11,7	12,4	6,1	7,2	11,0
2014	7,9	12,5	5,3	8,3	13,8	11,2	9,8	5,8	6,2	8,8
2015	9,0	16,4	7,2	9,8	16,9	10,6	10,6	6,8	5,8	11,1
2016	9,4	20,7	8,2	11,5	15,9	11,0	10,6	5,8	5,7	11,7
2016 р. до 2013 р. (%)	111,1	184,4	169,5	148,3	86,3	94,5	85,7	95,2	78,9	106,1

* Примітка: а – всі професійні групи; б – законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери (управителі); в – професіонали; г – фахівці; д – технічні службовці; е – працівники сфери торгівлі та послуг; є – кваліфіковані робітники сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства; ж – кваліфіковані робітники з інструментом; з – робітники з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин; і – найпростіші професії.

Джерело: укладено за даними Державної служби статистики України.

– чотирьох професійних груп, яких стосується збільшення навантаження на вакантне місце упродовж 2013-2016 рр., а саме – законодавців, вищих державних службовців, керівників, професіоналів, фахівців та представників найпростіших професій;

– п'яти професійних груп стосується зменшення упродовж 2013-2016 рр. навантаження на вакантне місце, а саме – технічних службовців, працівників сфери торгівлі та послуг, кваліфікованих робітників сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства, кваліфікованих робітників з інструментом, робітників з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин.

Відміченим окреслюється низка завдань, які стосуються професійного розвитку: задоволення попиту на представників професійних груп «технічні службовці» та «кваліфіковані робітники сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства»; залучення потенціалу представників професійних груп «законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери (управителі)», «професіонали», «фахівці» до професійної діяльності; перепідготовка у межах ustalених професій та переорієнтування професій під потреби економіки з урахуванням її змін тощо.

Окреслене доводить нагальну потребу зміни стратегії професійного розвитку з екстенсивної (орієнтованої на зростання кількісних параметрів) на інтенсивну, орієнтовану на якісні параметри професійного розвитку, його інноваційний зміст. Перспективи подальших досліджень мають бути пов'язані з перебудовою системи освітньо-професійного розвитку населення у відповідності з потребами інноваційних змін в економіці.

Література

1. Савченко В. А. Управління розвитком персоналу: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2002. — 351 с.
2. Індекс глобальної конкурентоспроможності. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://gtmarket.ru/research/social-progress-index/info>
3. Семикіна М.В. Економічна мотивація інвестування в розвиток людського капіталу підприємства / Фінансово-економічні механізми інноваційно-інвестиційного розвитку України: Колективна монографія / Кириченко О.А., Єрохін С.А. та ін.; Під наук. ред. О.А. Кириченко. — К.: Національна академія управління, 2008. — 252 с. (С.245-251).
4. Савченко В. А. Управління розвитком персоналу: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2002. — 351 с.
5. Семикіна М.В. Система професійного навчання робітничих кадрів: сутність, проблеми розвитку, напрями вдосконалення / М.В. Семикіна, А.А. Орлова // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. — 2012. — Т.2. — № 6. — С. 55—59.
6. Статистичний щорічник України за 2014 рік. Державна служба статистики України. — Київ: ТОВ «Видавництво «Консультант», 2015. — 585 с.

Думанська В.П., канд. екон. наук, ст. наук. співробітник
Інститут демографії та соціальних досліджень
імені М.В. Птухи НАН України
м. Київ

ВПЛИВ БАТЬКІВСТВА НА ЗАЙНЯТІСТЬ

Взаємозв'язок зайнятості та батьківства опосередковується низкою проблем: материнські та батьківські втрати/переваги на ринку праці; час, який батьки приділяють вихованню дітей, вплив зайнятості батьків на розвиток дитини та ін.

Життя сучасних людей стає все насиченішим, відбувається зміна балансу між